

บรรณานุกรม

หนังสือ

- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, ลักษณะพิเศษสังคมไทย ภูมิคุ้มกันและสายใยการพัฒนา. ใน วิกฤติหมู่บ้านไทย. ประเวศ วะสี (สำนักพิมพ์หมู่บ้าน, 2532)
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, ความรุนแรงกับมายาแห่งเอกลักษณ์. ใน สันติศึกษากับการแก้ปัญหาความขัดแย้ง. วลัย อรุณี (บรรณาธิการ), (โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529)
- เทียนฉาย กีระนันท์, อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางเศรษฐกิจและสังคม. ใน สันติศึกษากับการแก้ปัญหาความขัดแย้ง. วลัย อรุณี (บรรณาธิการ) (โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529)
- นิคม จันทรวิฑูร, แรงงานและสวัสดิการสังคม, ใน ทิศทางการพัฒนาประเทศ : ทัศนะประชาชนและองค์การพัฒนาเอกชน. โครงการทางเลือกเพื่อการพัฒนา สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534)
- นิธิ เอียวศรีวงศ์, การศึกษาเพื่อฟื้นฟูศักยภาพของชุมชน. ใน ทิศทางหมู่บ้านไทย. เสรี พงศ์พิศ(บรรณาธิการ), (สำนักพิมพ์หมู่บ้าน, 2531)
- ประเวศ วะสี, พุทธเกษตรกรรมกับसानติสุขของสังคมไทย. (สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, 2530)
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา, ต่างคนต่างคิด ต่างจิตต่างใจ. ใน สันติศึกษากับการแก้ปัญหาความขัดแย้ง. วลัย อรุณี(บรรณาธิการ)(โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529)
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, ขบวนการเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อม-การเมืองสีเขียวและความคิดแบบนิเวศน์วิทยา. ใน พลวัตไทย, มาสกุ พงษ์ไพจิตร, สังคิต พิริยะรังสรรค์ (ศูนย์เศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534)
- มนตรี เจนวิทย์การ, ครูประชาบาล : บทบาทการต่อสู้ทางการเมือง. (สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528)
- ลิววิส เอ. โคเซอร์, แนวความคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา ตอนคาร์ล มาร์กซ์ แพลโตโดย จามะรี พิทักษ์วงศ์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับมูลนิธิโครงการตำราสังคม-ศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2533)

วรวิทย์ เจริญเลิศ, เศรษฐกิจไทยในระบบเศรษฐกิจโลก. ใน พลวัตไทย. มาสูก พงษ์ไพจิตร และคณะ (ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ทฤษฎีสังคมวิทยา: เนื้อหาและแนวทางการใช้เบื้องต้น. (เจ้าพระยาการพิมพ์, 2531)

สถิตย์ นิยมญาติ, รายงานการวิจัยเรื่อง "วัฒนธรรมกับความยากจน: การวิเคราะห์ปัจจัยทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความยากจนในชนบทไทย". (เสนอต่อศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531)

สุนทร โคมิน, สนิท สัมครการ, รายงานการวิจัยเรื่องค่านิยมไทย : เครื่องมือในการสำรวจวัด. (สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2522)

อุทัย หิรัญโต, หลักสังคมวิทยา. (สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2522)

เอนก เขียรถาวร, ปรีดา นาคเนาทิม, สมคิด แสงเพชร, เศรษฐศาสตร์จุลภาค 1. (โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ 2521.)

วารสารและเอกสารประกอบการสัมมนา

กรุงเทพ จำกัด, ธนาคาร. การเลี้ยงกุ้งกบสมุทร ม.ป.ท., ม.ป.ท.

ประเสริฐ แยมกลิ่นหุ้ง, สังคมไทยกับการเปลี่ยนแปลงไปสู่ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ : แนวโน้มและปัญหา. (วารสารสังคมศาสตร์ สิงหาคม, 2531)

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, การอนุรักษ์ธรรมชาติ-แนวทางปฏิบัติการท้องถิ่น. ในนิตยสารทางสายใหม่, (กรกฎาคม-สิงหาคม 2534)

พาณิชย์ สังข์เกษม และพัชรินทร์ สัมโสภณ. "สภาพการเลี้ยงกุ้งในภาคใต้ในปัจจุบัน" ใน การสัมมนาการเลี้ยงกุ้งทะเลแบบพัฒนา. (นครศรีธรรมราช : ม.ป.ท., 2530).

รังสรรค์ ชนะพรพันธ์, บทบาทของรัฐกับการสนองตอบของประชาชนในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจไทย. บทความเสนอในการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง "รัฐกับการสนองตอบของประชาชนในกระบวนการพัฒนาสังคมไทย" (โดยศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531)

นครศรีธรรมราช, จังหวัด. ข้อมูลรายและแสดงพื้นที่ที่กึ่งทะเล ปี 2535. (เอกสารโรเนียว)

- สัมพันธ์ เตชะชอชิก และคณะ, รายงานผลการสำรวจประชามติ เรื่องการยอมรับวิธีการ
ต่อรองของชาวบ้านต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม. นิตยสารทางใหม่, (กรกฎาคม-สิงหาคม
2534)
- เสนห์ จามริก, ปัญหาการพัฒนาในสภาพการเมืองไทย. รัฐศาสตร์สาร, (กันยายน-ธันวาคม,
2525)
- อาพันธ์ กาญจนพันธ์, ชวนาภาคเหนือกับความขัดแย้งของระบบการผลิตด้านเกษตรกรรม
(2511-2523) : ข้อสังเกตเบื้องต้น. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
(เมษายน-กันยายน 2524)
- อรุณ รักธรรม, และปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, การบริหารความขัดแย้งในองค์การ. (เอกสาร
ประกอบการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ อันดับ 46 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
มีนาคม 2527)
- อร่ามศรี ศิริพันธ์, ความขัดแย้งในองค์การ : เครื่องมือผู้บริหาร. วารสารสังคมศาสตร์
(มิถุนายน 2525)
- เอกสารโครงการสัมมนาเรื่อง ทรัพยากรกับความขัดแย้งทางสังคม: พลวัตของการเป็นเนคส์กับ
ทางเลือกการพัฒนา. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย และ โครงการทางเลือกเพื่อการพัฒนา สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

- Harold F. Gortner, Administration in the Public Sector. (1977).
- James C. March and Herbert A. Simon, Organization. (New York: John
Wiley and Son Inc, 1958)
- Louis Kriesberg, The Sociology of Social Conflicts. (Prentice Hall,
Inc, Englewoodcliffs, Newjersey, 1973)
- Lewis A. Coser, The Function of Socail Conflict. (Glenecoe ill ;
The Free Prees , 1958)
- Paul Wehr, Conflict Regulation. (Westview Press/Boulder, Colorado,
1979)

Webster's new Collegiate Dictionary, (G. & C. Merriam Co. Philippines, 1977).

เอกสารทางราชการระดับอำเภอ

บัญชีรายชื่อเกษตรกรนาข้าวที่ได้รับความเสียหายจากการทำนาแก้งอำเภอหัวไทร

ทะเบียนผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2531 อำเภอหัวไทร

ทะเบียนผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2532 อำเภอหัวไทร

ทะเบียนผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2533 อำเภอหัวไทร

ทะเบียนผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2535 อำเภอหัวไทร

เอกสารโครงการขอรับเงินสนับสนุนยังชีพช่วยเหลือราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการเลี้ยงกุ้ง

กุลาดำ อำเภอหัวไทร

แนวทางการส่งเสริมและแก้ไขปัญหากุ้งเลี้ยงอำเภอหัวไทร

หนังสืออำเภอหัวไทร ที่ นศ.1016/2557 ลงวันที่ 8 พฤษภาคม 2531

ประกาศอำเภอหัวไทร ลงวันที่ 1 ตุลาคม 2533 เรื่อง การอนุรักษ์คลองน้ำจืด

หนังสืออำเภอหัวไทร ที่ นศ. 1016/905 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2534

คำสั่งอำเภอหัวไทร ที่ 70/2534 เรื่อง การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบควบคุมเกษตรกร

ผู้เลี้ยงกุ้ง ลงวันที่ 21 มีนาคม 2534

คำสั่งอำเภอหัวไทร ที่ 147/2534

หนังสือสำนักงานประมงอำเภอหัวไทร ที่ นศ. 1007/17 ลงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2534

หนังสืออำเภอหัวไทร ที่ นศ. 1016/2184 ลงวันที่ 19 เมษายน 2534

หนังสืออำเภอหัวไทร ที่ นศ. 1016/3207 ลงวันที่ 6 มิถุนายน 2534

บันทึกรายงานการประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอำเภอหัวไทร ครั้งที่ 5/2534 วันที่ 3 พฤษภาคม

2534

หนังสืออำเภอหัวไทร ที่ นศ. 1016/2685 ลงวันที่ 14 พฤษภาคม 2534

หนังสืออำเภอหัวไทร ที่ นศ. 1007/3219 ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2534

หนังสืออำเภอหัวไทร ที่ นศ. 1007/3220 ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2534

หนังสืออำเภอหัวไทร ที่ นศ. 1007/3437 ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2534

หนังสืออำเภอหัวไทร ที่ นศ. 1016/3684 ลงวันที่ 4 กรกฎาคม 2534

หนังสืออำเภอหัวไทร ที่ นศ. 1016/3900 ลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2534
 หนังสืออำเภอหัวไทร ที่ นศ. 1007/3982 ลงวันที่ 23 กรกฎาคม 2535
 หนังสืออำเภอหัวไทร ที่ นศ. 1016/4147 ลงวันที่ 30 กรกฎาคม 2534
 หนังสือสำนักงานประมงอำเภอหัวไทร ที่ นศ. 1007/138 ลงวันที่ 29 สิงหาคม 2534
 หนังสืออำเภอหัวไทร ที่ นศ. 1007/4982 ลงวันที่ 9 กันยายน 2534
 เอกสารประกอบการประชุมสภาตำบลเกาะเพชร วันที่ 10 กันยายน 2534
 หนังสืออำเภอหัวไทร ที่ นศ. 1016/5576 ลงวันที่ 16 ตุลาคม 2534
 บันทึกข้อความจากพัฒนาการอำเภอหัวไทรถึงนายอำเภอหัวไทร ลงวันที่ 13
 กุมภาพันธ์ 2535
 ข้อมูล กชช. 2ค ปี 2535 อำเภอหัวไทร

เอกสารทางราชการระดับจังหวัดขึ้นไป

หนังสือสำนักงานสรรพากรจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ นศ. 0006/5785 ลงวันที่ 14 กันยายน
 2533
 คำสั่งจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ 4415/2533 ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2533 เรื่อง แต่งตั้ง
 คณะทำงานเพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาการทำนาทิ้งในพื้นที่อำเภอหัวไทร
 รายงานผลการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาชาวนาที่ได้รับผลกระทบจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ
 จังหวัดนครศรีธรรมราช ครั้งที่ 1/2534 วันที่ 22 มกราคม 2534
 รายงานผลการประชุมคณะกรรมการการแก้ไขปัญหาชาวนาที่ได้รับผลกระทบจากการ
 เลี้ยงกุ้งกุลาดำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ครั้งที่ 2/2534 ลงวันที่ 14 มีนาคม 2534
 หนังสือสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ที่ วพ. 0507/4173 ลงวันที่ 1
 พฤษภาคม 2534
 หนังสือสภารักษาความสงบแห่งชาติ ที่ สรสช.1.5/36 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2534
 ระเบียบวาระการประชุม คณะกรรมการส่งเสริมการทำนาทิ้งและแก้ไขปัญหาการทำนาทิ้งในพื้นที่
 อำเภอหัวไทร ครั้งที่ 1/2534 วันที่ 5 กรกฎาคม 2534
 หนังสือจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ นศ.0015.1/24474 ลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2535
 หนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ กษ. 0201/26460 ลงวันที่ 5 สิงหาคม 2534
 หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร. 0104/ว.5 ลงวันที่ 9 สิงหาคม 2534

หนังสือศูนย์สถิติการเกษตร ที่ กษ. 1306/1659 ลงวันที่ 28 สิงหาคม 2534

หนังสือสำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ที่ นร. 0111/16119 ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2534

หนังสือจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ นศ. 0007/41819 ลงวันที่ 20 พฤศจิกายน 2534

หนังสือสภามุแทนราษฎร ที่ 3103/2532 ลงวันที่ 8 มิถุนายน 2532

หนังสือสภามุแทนราษฎร ที่ 19/2533 ลงวันที่ 18 พฤษภาคม 2533

เอกสารอื่นๆ

หนังสือร้องทุกข์ของนายอ้าง ทองบาง ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2533

หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันที่ 30 มกราคม 2534

เอกสารโครงการปรับปรุงระบบการเกษตรในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการทำนาแก้ง ของ
กลุ่มไร่นาสวนผสมเกาะเพชร

ฝ่ายบริการวิชาการ บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหารสัตว์, วิธีป้องกันและรักษาสภาพ
แวดล้อมต่ออุตสาหกรรมการเลี้ยงกุ้ง (แผ่นพับประชาสัมพันธ์ พิมพ์ครั้งที่ 4, กันยายน
2534)

เอกสารประกอบการแถลงข่าวในการเดินทางไปร้องทุกข์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
เกษตรกรรมและสหกรณ์ ของนายสมบุรณ์ ทองปองและคณะ เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2534

หนังสือร้องทุกข์ของนายเจิม ศรีสุวรรณ ต่อนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 17 กรกฎาคม 2535

หนังสือสนทนาจาก "ราษฎรผู้ทุกข์ยาก" หมู่ที่ 3 ตำบลเกาะเพชร (ไม่ระบุวันที่) มกราคม 2536

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

1. รายชื่อบุคคลผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (ชื่อสมมติ)

1.1. นักธุรกิจหญิง (นามสมมติ)

หมู่ที่ 6	หมู่ที่ 5	หมู่ที่ 4
นายแก้ว	นายหมะ	นายช่วย
นายพงศ์	นายศรี	
นายนาถ		
นางเมีย		
นายดี		

1.2. เกษตรกรนาข้าว

หมู่ที่ 6	หมู่ที่ 5	หมู่ที่ 4
นายจันทร์	นางเรือง	นายเอียด
นางสวน	นายนคำ	นายหนู
นายมะ	นายภาพ	นายสิน
นายขาว	นายเรือง	นายเพชร
นางจร	นายเฉลิม	นายสุก
นางห้วง	นายจันทร์	นายคิด
นายนอง	นางดำ	นางรี
นายเนียร	นางหลิบ	นายไชย
	นายดำ	นางขำ

1.3. มีอาชีพทั้งหัวหน้าชาวและทนายกิจ

หมู่ที่ 6	หมู่ที่ 5	หมู่ที่ 4
นายสม	นายสุวรรณ	นายพล
นายรัก	นางโฉม	นายคง
นายผัน	นายโต๊ะ	นายสังข์
นางเรียง		
นายธรรม		
นางนงค์		
นางหวาน		

1.4 ข้าราชการประจำ

เจ้าหน้าที่ระดับสูงของอำเภอ

นักวิชาการ

เจ้าหน้าที่ปกครอง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริม

เจ้าหน้าที่พัฒนา

เจ้าหน้าที่ตำบล

อดีตเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

1.5 ข้าราชการเมืองท้องถิ่น

นายดั่ง

1.6 บุคคลอื่น ๆ

ประชาชนกลุ่มสหกรณ์เลี้ยงกุ้งปากเมือง

หลวงพ่อบุ๊, นายใหม่, นางเบียบ

2. การทำนาเกลือ : สถานภาพและกระบวนการผลิต

2.1 จำนวนเกษตรกรทำนาเกลือ

การทำนาเกลือในชุมชนนี้ได้ เข้ามาพร้อม ๆ กับกระแสการพัฒนาการเพาะเลี้ยงกุ้ง ซึ่งโยกย้ายมาจากพื้นที่ในจังหวัดแถบปากอ่าวไทยและพื้นที่ริมทะเลแถบอ่าวไทยฝั่งตะวันออกหลังจากเกิดปัญหามลภาวะ (Pollution) ที่ไม่สามารถเลี้ยงกุ้งได้ต่อไป ลงมาสู่พื้นที่แถบภาคใต้ที่มีพื้นที่เป็นทะเลเปิด โดยที่สภาพของชุมชนนี้ก็มีลักษณะดังกล่าวที่เหมาะสมกับการเลี้ยงกุ้งเป็นอย่างดี และมีลักษณะเด่นคือ "เป็นชุมชนที่มีสภาพเป็นที่ราบลุ่มสำหรับเป็นพื้นที่ปลูกข้าว" ไม่ใช่เป็นลักษณะป่าสงวนหรือที่ดินของรัฐ เกษตรกรมีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทุกแปลงและมีราคาสำหรับการซื้อขายในราคาต่อไร่ต่ำประมาณ 3,500-5,000 บาท (แต่ก็ไม่ค่อยจะมีการซื้อขายกันมากนัก) จึงเป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการทำนาเกลือและไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ที่ดินและไม่มีปัญหาการบุกรุกป่าชายเลนเช่นเดียวกับในภูมิภาคที่กล่าวแล้ว นอกจากนี้พื้นที่ชุมชนดังกล่าวยังตั้งคูขนานไปกับทะเลและอีกด้านหนึ่งอยู่ติดกับลำคลองหัวไทรอันเป็นสาขาของแม่น้ำปากพองห่างประมาณ 3000 เมตร ซึ่งมีสภาพน้ำเค็มที่ใช้เลี้ยงกุ้งได้เช่นเดียวกัน

จากคุณลักษณะพิเศษของชุมชนที่เอื้อต่อการทำนาเกลือของชุมชนนี้เองทำให้เกษตรกรนาข้าว เปลี่ยนเปรียบจากการทำนามาเป็นการทำนาเกลือกันเป็นจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เนื่องจากมีแรงจูงใจในรายได้ผลตอบแทนในรูปกำไรให้แก่เกษตรกรนาเกลือแต่ละรายอย่างเป็นกอบเป็นกำอันเนื่องมาจากกุ้งมีราคาสูง¹ ตามกระแสของความต้องการผลผลิต เพื่อส่งออกไปป้อนตลาดต่างประเทศ โดยที่ในปี 2531 นาเกลือได้เริ่มเข้ามาสู่หมู่บ้านนี้ แต่มีจำนวนแค่ 13 รายเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่หมู่บ้านที่ 5 และหมู่ที่ 6 ซึ่งพื้นที่อยู่ติดกับทะเล โดยที่เป็นเกษตรกรนาข้าวภายในชุมชนทั้งหมดที่ได้เปลี่ยนสภาพพื้นที่บริเวณใกล้ๆ กับหาดทรายริมทะเลอันเป็นที่ดินของตนเองมาทำบ่อเกลือ จัดว่าเป็น "เกษตรกรนาเกลือรายย่อย" หรือ "เกษตรกรเลี้ยงกุ้งรายย่อย" รุ่นแรกที่ใช้พื้นที่

¹ราคาขายกุ้งในช่วงแรกๆ นี้จะมีราคาสูงมากอยู่ในระดับ 250-300 บาท ต่อ กิโลกรัม ซึ่งสร้างรายได้ให้กับผู้เลี้ยงเป็นอย่างมาก.

ในชุมชนนี้โดยได้จัดทำขึ้นเป็น "บ่อซีเมนต์" จำนวน 6 ราย ในพื้นที่หมู่ที่ 5 (หมู่ที่ 8 อยู่นอกพื้นที่ศึกษา) และ "บ่อดิน" จำนวน 7 ราย ในหมู่ที่ 6 ซึ่งได้ทำการเลี้ยงกุ้งแบบพัฒนาทุก ๆ ราย

ตารางที่ 14 จำนวนเลี้ยงกุ้ง ตำบลเกาะสวรรค์ พ.ศ. 2531

หมู่ที่	จำนวนราย	จำนวนพื้นที่(ไร่)	
		บ่อดิน	บ่อซีเมนต์
4	-	-	-
5	5	-	3.1.22
6	7	2.2.71	-
รวม	13	2.2.71	3.1.22

ที่มา : ปรับปรุงจากทะเบียนผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2531 สำนักงานประมงอำเภอหัวไทร

ในขณะเดียวกัน ความต้องการ เพื่อการส่งออกกุ้งยังมีอัตราที่สูงและยังมีปริมาณที่ขาดแคลนกุ้งหรือมีปริมาณกุ้งไม่เพียงพอจำหน่ายให้กับบริษัทท่องเที่ยวหรือแพลาที่รับซื้อ ทำให้กุ้งมีราคาแพง จึงมีส่วนดึงดูดให้มีการเลี้ยงเพิ่มจำนวนมากขึ้นในปี 2532 ส่งผลให้จำนวนเกษตรกรนำกุ้งในชุมชนนี้เพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกันโดยเฉพาะในพื้นที่หมู่ที่ 6 ซึ่งสะดวกในการดูน้ำเค็มเพราะอยู่ติดกับทะเล ซึ่งมีเกษตรกรนำกุ้งที่มาจากภายนอกชุมชนเริ่มเข้ามาประกอบการจำนวน 3 ราย ซึ่งมีบ่อกุ้งขนาดใหญ่ 2 รายแต่ส่วนใหญ่ก็ยังเป็นบุคคลในท้องถิ่น และได้ขยายพื้นที่ออกไปสู่หมู่ที่ 4 ซึ่งมีพื้นที่ส่วนหนึ่งติดกับทะเล อย่างไรก็ตามมีปรากฏการณ์หนึ่งที่สำคัญคือ มีการสร้างบ่อดินแทนบ่อซีเมนต์และขนาดบ่อกุ้งแต่ละบ่อจะมีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งการเลี้ยงก็ยังคงเป็นแบบพัฒนาและเริ่มมี "การรวมกลุ่มเลี้ยงกุ้ง" เพื่อดูแลน้ำเค็มร่วมกัน

ตารางที่ 15 จำนวนผู้เลี้ยงกุ้ง ตำบลเกาะสวรรค์ พ.ศ. 2532

หมู่ที่	จำนวนราย	จำนวนพื้นที่(ไร่)	จำนวนบ่อ
4	5	7.2.0	6
5	5	6.3.81	5
6	18	25.1.70	18
รวม	28	39.3.51	29

ที่มา : ปรับปรุงจากทะเบียนผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2532 สنج.ประมงอำเภอหัวไทร

อย่างไรก็ตามในปี 2533 จำนวนเกษตรกรจนากุ้งทั้งจำนวน และพื้นที่บ่อกุ้งได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งชุมชน หรือทุกพื้นที่ที่สามารถดูน้ำเค็มมาในบ่อกุ้งได้ ซึ่งมีปรากฏการณ์ที่น่าสนใจที่มีเจ้าของบ่อกุ้ง ที่เปลี่ยนจากเกษตรกรนาข้าวได้กู้เงินมาลงทุนเพื่อเปลี่ยนพื้นที่นาข้าวที่ตั้งอยู่หลังทางหลวงแผ่นดินมาทำบ่อกุ้งกันอย่างมาก และมีบุคคลที่ไม่ใช่มีภูมิลำเนาที่ชุมชนนี้ แต่มาจากภายนอกชุมชน ผ่านการชักชวนจากเกษตรกรจนากุ้งภายในชุมชนมาร่วมกลุ่มกันทำนากุ้งเพื่อลดต้นทุน โดยเฉพาะการขุดเจาะถนนเพื่อวางท่อดูน้ำเค็ม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 จำนวนผู้เลี้ยงกุ้ง ตำบลเกาะสวรรค์ พ.ศ. 2533

หมู่ที่	จำนวนราย	จำนวนพื้นที่(ไร่)	จำนวนบ่อ
4	94	330.2.0	150
5	25	76.2.0	39
6	107	252.0.0	168
รวม	226	659.0.0	357

ที่มา : ปรับปรุงจากทะเบียนผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2533 สำนักงานประมงอำเภอหัวไทร

สำหรับสถานภาพการทำนาุ้งในปี 2534 มีปริมาณพื้นที่และบ่อกุ้ง เช่นเดียวกับ ปี 2533 ซึ่งไม่ได้มีการขุดบ่อกุ้งเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด² อาจจะเป็นเพราะนาุ้งเริ่มมีปัญหาทั้งน้ำเค็มสู่นาข้าว หรืออาจจะเป็นเพราะกุ้งราคาต่ำลงก็เป็นเหตุผลหนึ่งด้วย อย่างไรก็ตามผู้วิจัยจะนำเอาข้อมูลปี 2533 มาเป็นพื้นฐานสำหรับการจำแนกประเด็นต่างๆ ที่ได้จากการศึกษา กล่าวคือ

ประการแรก มีนักธุรกิจนาุ้งที่เป็นบุคคลที่มาจากภายนอกพื้นที่ หรือไม่ใช้เป็นคนที่มีภูมิลำเนาในชุมชนนี้ หรือเป็นผู้ที่เกิดในชุมชนนี้แต่ได้ย้ายไปตั้งหลักแหล่งทำมาหากิน ประกอบอาชีพท้องถิ่น หรือมีญาติๆในพื้นที่นี้แล้วกลับมาทำบ่อกุ้ง หลังจากที่เกิดกระแสการเลี้ยงกุ้งกำลังนิยมกันมากและได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับการลงทุน

²จากการสัมภาษณ์นายธรรม เมื่อ 25 มิถุนายน 253

ตารางที่ 17 จำนวนนักธุรกิจนาุ้งที่เป็นบุคคลมาจากภายนอกชุมชนนี้

หมู่ที่	จำนวน(ราย)	จำนวนพื้นที่(ไร่)
หมู่ที่ 4	13	50
หมู่ที่ 5	2	10
หมู่ที่ 6	9	31.2.0
รวม	24	91.2.0

ที่มา : ปรับปรุงมาจากศึกษารายละเอียดเจ้าของบ่อกุ้งจากทะเบียนผู้เพาะเลี้ยงกุ้ง พ.ศ.2533
สำนักงานประมงอำเภอหัวไทร

จากจำนวนนักธุรกิจนาุ้งที่มาจากภายนอกชุมชนนี้ มาจากต่างจังหวัด ทั้ง ระยอง บัตตานี สงขลา กระบี่ สุราษฎร์ธานี กรุงเทพฯ พัทลุง และมาจากอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัด นครศรีธรรมราช โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาจากจากตำบลต่างๆ ในท้องที่อำเภอหัวไทร อย่างไรก็ดีในหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ซึ่งมีการใช้น้ำเค็มจากทะเล ปรากฏว่ามีผู้มาจากภายนอกพื้นที่น้อยกว่านาุ้งในหมู่ 3 หมู่ 8 และหมู่ที่ 9 (ซึ่งอยู่ภายนอกพื้นที่วิจัย) ที่มี จำนวนนักธุรกิจนาุ้งเป็นบุคคลจากภายนอกชุมชนมากเป็นพิเศษ อาจจะเป็นเพราะว่าสามารถใช้น้ำเค็มจากคลองหัวไทรมาเลี้ยงกุ้งได้ เท่ากับเป็นการประหยัดต้นทุนที่ไม่ต้องการเจาะถนนเหมือนกับในพื้นที่หมู่ที่ 4,5 และ6 และมิได้มีการขุดลอกในการปล่อยน้ำเค็มหรือน้ำเสียที่สามารถปล่อยลงสู่คลองหัวไทรได้สะดวก ซึ่งจะมีปัญหามลกระทบน้อยกว่าและ เป็นการประหยัดต้นทุนลง ไปอีกชั้นตอนหนึ่ง จึงทำให้นักธุรกิจนาุ้งมีโอกาสไปเลือกซื้อหรือเช่าที่ดินในพื้นที่ดังกล่าวมาทำบ่อกุ้งได้

ประการที่สอง นักธุรกิจนาุ้งที่มีลักษณะพิเศษ หรือการทำนาุ้งเป็นอาชีพพิเศษ ทั้งนักธุรกิจนาุ้งที่มีภูมิลำเนาในชุมชนนี้ และมาจากภายนอกชุมชน ทั้งนี้เพราะว่าเป็นผู้ที่อาชีพประจำเป็นหลักแหล่งแน่นอนอยู่แล้วและ เป็นอาชีพที่ได้รับการยอมรับจากสังคมโดยทั่วไป บางครั้งก็เป็นผู้ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลและนโยบายของทางราชการ ซึ่งบุคคลที่เข้าลักษณะนี้จะ เป็นอาชีพที่

เกษตรกรในชุมชนนี้เกรงอกเกรงใจ ได้เข้ามาทำนาทำไร่ในชุมชนนี้ เช่น มีอาชีพรับราชการ หมายควม พ่อค้า หรือนักธุรกิจ ในจำนวนดังกล่าวนี้มีบางรายที่เป็นบุคคลที่น่าสนใจ ซึ่งจะส่ง ผลต่อการแสดงออกในการเคลื่อนไหวเรียกร้อง และการแก้ปัญหาน้ำเค็มสู่หน้าข้าว เช่น ในหมู่ที่ 2 ซึ่งมีเจ้าของบ่อกุ้งของเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล ดิกษานีเทศน์ สบอ. ในหมู่ที่ 3 มีข้าราชการครู โรงเรียนในชุมชนนี้และอาจารย์ใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาใน อ.หัวไทร, นักธุรกิจใหญ่ที่มีบ่อกุ้ง จำนวนมากที่มาจากปัตตานี ซึ่งพ่อเป็นคนในชุมชนนี้ ในพื้นที่หมู่ที่ 4 มีญาติสนิทผู้บัญชาการตำรวจ กูตร 11, นักธุรกิจที่มีฐานะดีของชุมชนจนชาวบ้านเรียก "นายทุนของหมู่บ้าน" อาจารย์จากคณะ แพทย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่, กำนันของตำบลนี้ และอดีตอาจารย์ รร. ประถมศึกษาของชุมชนนี้ที่มักจะบริจาคเงิน ทรัพย์สิน เพื่อการพัฒนาโรงเรียนอยู่เสมอ จนเป็นที่นับถือ ของเกษตรกรในชุมชนโดยทั่วไป, ในพื้นที่หมู่ที่ 5 มีบ่อกุ้งของปลัดอำเภอ และเจ้าหน้าที่ปกครอง อำเภอหัวไทร, ชาวบ้านซึ่งมีฐานะดีของชุมชน ในพื้นที่หมู่ที่ 6 มีบ่อกุ้งของผู้อำนวยการโรงเรียน ประถมศึกษาของชุมชนนี้ และพรรคพวก, อาจารย์โรงเรียนประถมศึกษาของชุมชนนี้ซึ่งเป็นบุคคล ที่มีภูมิฐานะในชุมชน และบ่อกุ้งของผู้นำศาสนาอิสลามประจำหมู่บ้าน โดยในหมู่ที่ 6 นี้จะมีบ่อกุ้ง ของบุคคลในชุมชนนี้มากเป็นพิเศษ ในหมู่ที่ 8 มีตำรวจของ สกอ. หัวไทร และผู้มีอิทธิพลซึ่งเป็นที่ เกรงกลัวและยอมรับนับถือของประชาชนโดยทั่วไปของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีทั้งยังมีญาติ ๆ ซึ่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นที่เป็นผู้บริหารการปกครองท้องถิ่นที่ผ่านการเลือกตั้งได้รวมมือกันทำนาทำไร่ ในพื้นที่หมู่ที่ 9 มีอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสังกัด สบอ. หัวไทร และผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา ประจำอำเภอ หรือแม้กระทั่งอดีตนายอำเภอหัวไทรซึ่งเคยดำรงตำแหน่งนายอำเภอหัวไทรในช่วง ที่เกษตรกรนาข้าวกำลังทำการเคลื่อนไหวอันเนื่องมาจากความเดือดร้อนกันมากมาย ทำนาทำไร่ในพื้นที่ หมู่ที่ 8 ตำบลหน้าสตนและในหมู่ที่ 7 ตำบลท่าซอม ที่มีพื้นที่ติดต่อกับชุมชนนี้ด้วย

ประการที่สาม การรวมกันเป็น "กลุ่ม" เพื่อทำนาทำไร่ เน้นเป็นความร่วมมือระหว่าง นักธุรกิจในชุมชนนี้กับนักธุรกิจจากภายนอกชุมชนมาร่วมกันสร้างบ่อกุ้ง โดยใช้พื้นที่ดินที่ตั้ง อยู่ติดกัน เพื่อร่วมทุนกันดำเนินการขออนุญาตเจาะถนนฝั่งท่อน้ำเค็ม

ตารางที่ 18 กรณีตัวอย่างการรวมกลุ่มทํานาทุ้ง

หมู่ที่	ชื่อกลุ่ม	จำนวนสมาชิก	เนื้อที่โดยประมาณ(ไร่)
4	กลุ่มนายอำนาจ นายหน	4	30
	กลุ่มกำนันรัก	4	15
	กลุ่ม อ.อภิชัย	6	25
5	กลุ่มนายมูลนาก	7	20
6	กลุ่มครูแก้ว	10	50
	กลุ่ม อ.คำสิงห์	8	20
	กลุ่มนายนาก	8	15
	กลุ่มหลังอนามัย (คนหาตใหญ่)	4	10
	กลุ่มนายเกื้อ	5	20
	กลุ่ม อ.พงศ์	5	10

สำหรับจำนวนผู้เลี้ยงทุ้ง ใน พ.ศ. 2535 นั้น จากการสำรวจของอำเภอ หลังจากกรมประมงมีนโยบายให้เจ้าของบ่อทุ้งมาทุ้งมาทำ "การจดทะเบียน" ที่สำนักงานประมงอำเภอหัวไทรได้เปิดให้มีจดทะเบียนบ่อทุ้งโดยมีรายแรกเริ่มมาจดทะเบียนเมื่อ 4 มีนาคม 2535 มาจนถึงวันที่ 3 สิงหาคม 2535 มีจำนวนรวมทั้งอำเภอ 577 ราย ซึ่งยังมีจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลเจ้าของบ่อทุ้งตามทะเบียนใน พ.ศ. 2533 สำหรับนักธุรกิจนาทุ้ง ที่มีบ่ออยู่ในพื้นที่ตำบลเกาะสวรรค์ ที่ได้ทำการจดทะเบียนแล้วมีดังนี้

ตารางที่ 19 จำนวนผู้เลี้ยงกุ้ง พ.ศ. 2535 (ข้อมูลมกราคม-กรกฎาคม 2535)

หมู่ที่	จำนวนราย	จำนวนผู้เพาะเลี้ยงกุ้ง พ.ศ. 2535	
		จำนวนพื้นที่(ไร่)	จำนวนบ่อ
4	36	113.1.73	ไม่แจ้ง
5	2	9.0.0	"
6	29	137.1.71	"
รวม	67	259.3.44	"

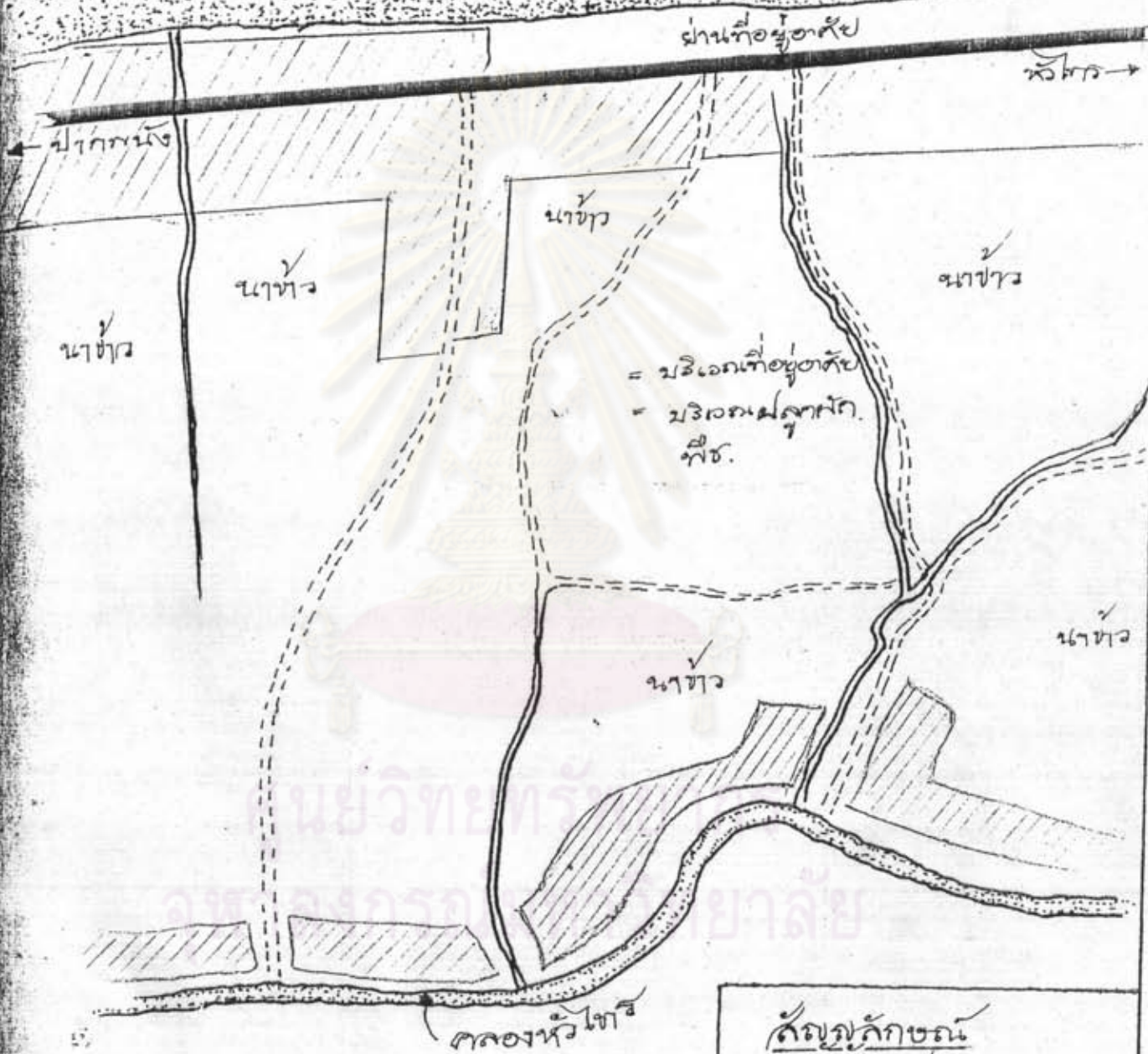
ที่มา : ปรับปรุงจากทะเบียนผู้เลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2535 สำนักงานประมงอำเภอหัวไทร

จากการเปรียบเทียบกับข้อมูล พ.ศ.2533 จะเห็นได้ว่า จำนวนผู้เลี้ยงลดลงมากเกินไปร้อยละ 100 ในขณะที่พื้นที่บ่อเลี้ยงก็ลดลงเกินร้อยละ 100 เช่นเดียวกัน เมื่อนำรายชื่อเจ้าของบ่อเลี้ยงหรือนักธุรกิจนากุ้งมาเทียบเคียงกันดูแล้ว จะเห็นว่ามียชื่อเปลี่ยนแปลงไปบ้างหรือบ้างก็เป็นนักธุรกิจนากุ้งรายใหม่ บางก็อาจจะเบียดกันเพราะมีนามสกุลเหมือนกัน อย่างไรก็ตามสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงไปทั้งจำนวนและบุคคลที่มาเป็นเจ้าของใหม่ น่าจะมาจากปัจจัยดังนี้

- 1) เกิดจากสภาวะ "การขาดทุน" เนื่องจาก ราคากุ้งตกต่ำ และราคาอาหารค่าเครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ มีราคาแพง
- 2) นักธุรกิจนากุ้งกลัวการจดทะเบียนแล้วถูกนำเอาไปเป็นข้อมูล เพื่อคำนวณการเสียภาษีตามจำนวนพื้นที่ที่ได้แจ้งไว้ ซึ่งเป็นเหตุผลที่มีการนำมาพูดกันมากที่สุด
- 3) ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอาชีพ อันเนื่องมาจากปัญหาน้ำเค็มจากน้ำกุ้งที่ทำให้มีการเคลื่อนไหวและการร้องทุกข์ของเกษตรกรนาข้าว

แผนผังพื้นที่ชุมชนที่แม่น้ำพิกัดจังหวัดสมุทรสาคร

อำเภอไทย

สัญลักษณ์

- นาข้าว
- ทางหลวง
- ถนนลูกรัง
- คลองชลประทานหรือลำน้ำ

นอกจากการทำนาทุ้งในลักษณะดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในชุมชนนี้ยังมีการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้ง "กลุ่มเกษตรกร" เพื่อเตรียมการเพาะเลี้ยงกุ้ง ใช้ชื่อว่า "กลุ่มเกาะสวรรค์เจริญ" ที่มีสมาชิกในกลุ่มประกอบด้วยเกษตรกรนาข้าวที่มีที่ดินตั้งในบริเวณเดียวกันและอยู่ติดต่อกันเป็นแปลงเดียวกันมีความประสงค์จะเลี้ยงกุ้งจำนวนเนื้อที่ประมาณ 1,250 ไร่ สมาชิกประมาณ 100 คนเศษ ได้ดำเนินการจดทะเบียนต่อสำนักงานประมงหัวโหลเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อประสานงานให้บริษัทขนาดใหญ่มาส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ ในการเลี้ยงกุ้งแบบครบวงจร โดยมีเงื่อนไขข้อตกลงกัน (Contract Farming) แต่ก็ยังเป็นเพียงประสานงานติดต่อกับทางบริษัทห่อควาสตาร์ เท่านั้น ยังไม่ได้ลงมือปฏิบัติใด ๆ ทั้งสิ้น

2.2 วิธีการการเลี้ยง

2.2.1 "การเลี้ยงแบบพัฒนา (Intensive System)"³

จากการสัมภาษณ์ของนักธุรกิจนาทุ้งในชุมชนและดูจากทะเบียนผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเลของสำนักงานอำเภอ ทุก ๆ ปีที่ผ่านมา หรือดูจากการที่นักธุรกิจนาทุ้งมาแจ้งเพื่อจดทะเบียนนาทุ้งตามนโยบายของกรมประมงใน พ.ศ. 2535 จะเห็นได้ว่า การทำนาทุ้งในพื้นที่ของชุมชนทั้งหมดและการทำนาทุ้งของนักธุรกิจทุกรายในอำเภอหัวโหลเป็นการทำ "แบบพัฒนา"

³การเลี้ยงแบบพัฒนา เป็นมุมมองของนักธุรกิจนาทุ้งที่มีความหมายไปในมิติที่ให้ความสำคัญกับขั้นตอนการระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตกุ้งทั้งในแง่ของปริมาณการผลิตที่ให้ความสำคัญเฉพาะการปิดแต่ละคร่าวว่าจะได้จำนวนกี่ตัน และในแง่คุณภาพกุ้งที่พิจารณาเฉพาะความโตและน้ำหนัก ซึ่งมักใช้จำนวนตัวกุ้งต่อกิโลกรัม ยังมีขนาดโตที่มีจำนวนตัวกุ้งต่อกิโลกรัมน้อย ก็ยังมีราคาดีขึ้นซึ่งเป็นที่คาดหวังของนักธุรกิจนาทุ้งทุกรายมากกว่าเป็นการเลี้ยงกุ้งแบบพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงหลักวิชาและผลกระทบจากการเพาะเลี้ยง รายละเอียดดูในเอกสารของธนาคารกรุงเทพ, การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ (ม.ป.ท., ม.ป.ป.) หน้า 5-16 และพาณิชย์ สังข์เกษม และพัชรินทร์ สมโสภณ, "สภาพการเลี้ยงกุ้งในภาคใต้ในปัจจุบัน" ใน การสัมมนา การเพาะเลี้ยงกุ้งแบบพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช : ม.ป.ท., 2530) หน้า 3-4.

(Intensive) ซึ่งเป็นความหมายที่รู้จักกันโดยทั่วไปในชุมชน ลักษณะบ่อจะมีขนาดไม่ใหญ่มากนัก โดยที่หลังจากน้ำเค็มเข้ามาแล้วนำเอาลูกกุ้งที่ซื้อมาจากการเพาะเลี้ยงของฟาร์มเพาะลูกกุ้งมาปล่อยในนาุ้ง โดยการให้ "อาหาร" อย่างเต็มที่และการใช้ "เครื่องตีน้ำ" มาช่วยเพิ่ม "อากาศออกซิเจน" ในบ่อกุ้ง ส่วนสารเคมีอื่นที่ "ยาปฏิชีวนะ" ก็มีการใช้ในบ่อกันและ การบำบัดรักษาโรคตลอดเวลา สำหรับเมื่อหลังจากเปิดบ่อกุ้งแล้วก็จะมีความสะอาดโดยการดูดขี้เลนทิ้ง ตากบ่อด้วยการเติมปูนขาว เพื่อปรับสภาพความเป็นกรดต่างให้เหมาะสมและทำการซ่อมคันดินบ่อกุ้งไม่ให้รั่วซึม ซึ่งในการเลี้ยงแบบธรรมชาติจะไม่มีการใช้หรือใช้แค่ตอนเหล่านี้ คงปล่อยให้มันเป็นไปตามธรรมชาติทั้งหมด.

2.2.2 บ่อกุ้ง

เนื่องจากนักธุรกิจนาุ้งในชุมชนส่วนมากเปลี่ยนจากเกษตรกรนาข้าว ซึ่งบางครั้งเจ้าของบ่อกุ้งลักษณะนี้ถูกเรียก ชื่อว่า "เกษตรกรรายย่อย" หรือ "สลัมกุ้ง" จากบริษัทเพาะเลี้ยงกุ้งขนาดใหญ่ฟาร์มหรือแฟรนไชส์กุ้ง แม้แต่นักธุรกิจนาุ้งที่รวมกลุ่มกันโดยการสนับสนุนของบริษัทในรูปแบบและทางเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยถูกกำหนดจากบุคคลและองค์กรดังกล่าวว่า "เป็นต้นเหตุ" ให้เกิดปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ รวมทั้ง "เป็นสาเหตุ" ให้เกิดผลกระทบต่อการทำนาข้าว ทั้งนี้เนื่องจากขาดเงินทุนในการประกอบการ จึงพยายามประหยัดการดำเนินการในขั้นตอนต่างๆให้มากที่สุด ไม่มีความรู้ประสบการณ์ในการเพาะเลี้ยง แต่เป็นเพียงผู้ที่มี "ที่ดิน" อันเป็นที่ทำนาข้าวดั้งเดิม ซึ่งที่ตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสม อันเป็น "ปัจจัยการผลิต" เพียงประการเดียวเท่านั้นที่ช่วยให้เขามีโอกาสเปลี่ยนมาเป็นผู้ประกอบการ จากตรรกะดังกล่าวนี้เองส่งผลให้นักธุรกิจนาุ้งพยายามที่จะ "ลดต้นทุน" การดำเนินการขุดบ่อกุ้งในบางขั้นตอนที่สำคัญต่างๆ ให้เหลือน้อยที่สุด

2.2.2.1 ลักษณะและขนาดบ่อกึ่งในชุมชนนี้จะมีขนาดเล็กไม่เกิน บ่อละ 6 ไร่ เข้าลักษณะของบ่อกึ่งในภาระเลี้ยงแบบพัฒนา⁴ และมีลักษณะรูปร่างบ่อกึ่งคล้าย ๆ กับรูปร่างของพื้นที่ดินและ เป็นไปตามขนาดของพื้นที่ที่ด้วย และที่สำคัญก็คือมักมี "การขุดบ่อเกือบจะ เต็มพื้นที่ดิน" ในแปลงนั้นๆ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเว้นเนื้อที่ไว้ใช้ประโยชน์อย่างอื่น เช่น การทำบ่อน้ำเสียและการเป็นที่รองรับซีเลนเป็นต้น จากการศึกษาในชุมชน จะไม่ค่อยจะมีนักธุรกิจ นาุ้งและ เกษตรกรนาข้าวพูดถึงประเด็นดังกล่าวนี้ เท่ากับเขาไม่ให้ความสำคัญว่าเป็นความจำเป็น หรือบ่อน้ำเสียและ เว้นพื้นที่เหลือไว้ เป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการเลี้ยงกุ้งด้วย ทั้งนี้เพราะ เหตุ ว่าจะให้ได้นำเอาพื้นที่ไปทำบ่อกึ่งให้มากที่สุดจะได้เพิ่มปริมาณกุ้งให้มาก ประกอบกับราคาที่ดินช่วง ดังกล่าวนั้นจะมีราคาเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นมากจากเดิมไร่ละ 3,000-5,000 บาท มาเป็นไร่ละ ประมาณ 30,000 บาท ความต้องการที่ดินใช้ทำบ่อกึ่ง ทำให้เกษตรกรเสียชีวิตที่พื้นที่จะนำไปใช้ ทำอย่างอื่นที่ไม่เกิดประโยชน์ต่อผลผลิตโดยตรง หรือเป็นการมองแบบเชิงผลประโยชน์มากกว่า จึง ลดความสำคัญของการนำที่ดินมาทำบ่อน้ำเสีย พื้นที่รองรับซีเลน ซึ่งไม่ได้สร้างผลตอบแทนหรือ ประโยชน์ต่อการผลิตโดยตรง

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴มาตรฐานของบ่อกึ่งตามหลักทางวิชาการ ซึ่งได้รับคำยืนยันจากประมงอำเภอ หัวไทร เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2535 ว่า "บ่อมาตรฐานจะมีที่ดินสี่เหลี่ยมจำนวนพื้นที่ประมาณ 8 ไร่ โดยนำมาทำเป็นบ่อกึ่ง(พื้นที่น้ำ) 6.1 ไร่ และสำหรับเป็นบ่อพักน้ำดี บ่อน้ำเสีย คันบ่อ ถนน และพื้นที่สำหรับสร้างอาคาร 1.3 ไร่.

ตารางที่ 20 ลักษณะขนาดบ่อกึ่ง

หมู่ที่	ขนาดเนื้อที่บ่อกึ่ง(บ่อ)				
	ไม่ถึงไร่	1ไร่-2ไร่	2ไร่กว่า-4ไร่	4ไร่กว่า-6ไร่	6ไร่กว่า-8ไร่
4	17	79	42	12	-
5	7	19	12	1	-
6	38	107	21	2	-
รวม	62	205	75	15	

ที่มา : เปรียบเทียบขนาดบ่อจากข้อมูลทะเบียนผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ปี 2533 สทง. ประมง
อำเภอหัวไทร

2.2.2.2 การสร้างคันบ่อหรือคันนาุ้งอย่างง่าย ๆ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ทำให้เกิดปัญหาขึ้นในชุมชนนี้กล่าวคือการจัดสร้างคันบ่อนั้นมีวิธีการทำโดยการจ้างรถแมคโครขุดดินในนาให้ลึกแล้วนำเอาดินดังกล่าวนี้มากองให้เป็นแนวคันดินยาว ๆ ล้อมรอบบริเวณที่ต้องการทำเป็นบ่อกึ่ง หลังจากนั้นจะให้รถคันดังกล่าวขึ้นไปตคันดินนี้ประมาณ 1-2 เทียว (เพราะถ้าอัดหลาย ๆ เทียวเพื่อให้ดินคันบ่อแน่นก็จะยิ่งเพิ่มค่าใช้จ่ายมากขึ้นไปด้วย) แล้วทำการตัดหน้าดิน ให้มีความลาดเอียงที่ชาวบ้านเรียกว่า "ตัดสโลบ" จึงกลายเป็นคันดินหรือคันนาุ้งที่ใช้กักน้ำเค็มเลี้ยงกุ้ง อย่างไรก็ดี ลักษณะทางการภาพของดินในชุมชนนี้จะมีลักษณะ เป็นดินร่วนด้วยเมื่อไม่มีความพิถีพิถันในการบดอัดคันบ่อก็จะทำให้น้ำเค็มซึมผ่านได้ง่าย ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นอยู่โดยทั่ว ๆ ไป ที่เป็นปฐมเหตุของการที่น้ำเค็มจากบ่อกึ่งซึมไปสู่นาข้าวในปลาย พ.ศ. 2532 และถูกนำมาใช้อ้างต่อมา เพื่อปล่อยน้ำลงสู่นาข้าวโดยเจตนาในท้ายที่สุด

อย่างไรก็ตาม ลักษณะบ่อกึ่งในชุมชนนี้มีข้อที่น่าสังเกตคือ การสร้างบ่อ หรือพัฒนาการของบ่อที่เปลี่ยนแปลงไปจากที่แรกเริ่มมีการทำนาุ้งในชุมชนเมื่อ พ.ศ.2531 ที่เคยเป็น "บ่อซิเมนต์" ซึ่งมีขนาดเล็กมากขนาดบ่อประมาณ 1 งาน ถึง 1 ไร่ ตั้งอยู่บนหาดทรายริมทะเล

ทั้งหมด ซึ่งมีอยู่ 6 บ่อในจำนวนทั้งสิ้น 13 บ่อ แต่ในพ.ศ. 2532 บ่อลักษณะดังกล่าวถูกปรับ เปลี่ยนเป็นบ่อดินทั้งหมด ด้วยเหตุที่ว่า⁵ ประการแรก ต้นทุนในการก่อสร้างมีราคาสูงหรือราคา ก่อสร้างต่อบ่อมีราคาแพง เพราะต้องก่อปูนและหินขนาดใหญ่รอบทั้งบ่อเมื่อมีรสมหรือถึงฤดูฝนจะ ถูกคลื่นซัดเข้ามาทำให้บ่อร้าว ซึมหรือไม่อาจเก็บน้ำได้ดี ทำให้เสียค่าใช้จ่ายอีก จึงไม่เป็นที่ นิยม ประการที่สอง กุ้งไม่ชอบอยู่ หรือไม่เหมาะกับการเลี้ยงให้กุ้งได้ดีเพราะไม่เป็นธรรมชาติ

2.2.3 การใช้น้ำเค็ม

จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่า การใช้น้ำเค็มมาเลี้ยงกุ้งนั้นมาจาก 3 แหล่ง คือ ประการแรกดูน้ำเค็มมาจากทะเลเข้าสู่บ่อกุ้งหมู่ที่ 4,5,6 เป็นบ่อกุ้งในชุมชนนี้ ทั้งหมด ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับทะเล อยู่ไม่เกิน 700 เมตร มีถนนทางหลวงแผ่นดินกั้นขวางอยู่ โดยมีการใช้ท่อพลาสติกขนาด 8 นิ้ว-10 นิ้ว นำมาต่อกันจากทะเลและทำการเจาะถนน ดังกล่าวเพื่อฝังท่อไปถึงบ่อกุ้งต่างๆ ซึ่งมีเครื่องชักน้ำตั้ง อยู่บนหาดทราย ฉะนั้นในชุมชนนี้จึงมีท่อ (พีวีซี) สีฟ้า ฝัง หรือ วางอยู่บนหาดทรายอยู่เต็มไปหมดรวมถึงมีท่อพลาสติกต่อเชื่อมโยงกัน มากมายที่ริมถนน มีให้เห็นอยู่ทั่วไป การเจาะถนนนี้จึงเป็นขั้นตอนที่ใช้ทุนสูง อนึ่งการฝังท่อพลาสติก ในท่อซีเมนต์เพื่อการระบายน้ำที่ฝังอยู่ใต้ทางหลวงแผ่นดิน แต่ละช่องจะถูกสอดท่อพลาสติกเข้าไป เต็มหมด ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจาก แขนงการทางไม่ค่อยเข้มงวดเท่ากับช่วงแรกที่ไม่อนุญาตให้ นักธุรกิจนำกุ้งสอดท่อน้ำเค็มได้เลย รายได้ที่ต้องการน้ำเค็มทำนากุ้งจะต้องเจาะถนนโดยชำระ เงินให้แก่แขวงการทางเพียงสถานเดียวเท่านั้น นับว่าเป็นเหตุผลที่ทำให้มีการรวมเป็น "กลุ่ม เลี้ยงกุ้ง" ประการที่สอง เป็นปรากฏการณ์ใหม่ หลังจากที่น้ำเค็มถูกเจตนาปล่อยสู่นาข้าวแล้ว คือมีการดูเอน้ำเค็มจาก น้ำเสีย ซึ่งถูกปล่อยออกจากบ่อกุ้งอื่น ๆ หรือน้ำเค็มที่บ่อกุ้งต่าง ๆ ปล่อยลงสู่นาข้าวในขั้นตอนปล่อยน้ำจับกุ้ง ซึ่งมีอยู่มากมายตามพื้นที่นาข้าว โดยที่ทั้งหมดจะเป็น

⁵จากการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่เกษตรประจำตำบลเกาะสวรรค์ และเป็นเจ้าของบ่อกุ้ง ด้วย เมื่อ 18 พฤศจิกายน 2535

บ่อกุ้งของรายใหม่ ๆ ซึ่งมีประมาณ 20 ราย ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 4⁶ และสามารถให้ผลผลิตกุ้งได้ดีเช่นเดียวกับบ่อกุ้งที่ตูดน้ำเค็มจากทะเล เพราะฉะนั้นจึงเริ่มมีการเอาแบบอย่างกันมากขึ้นและได้รับการยืนยันจาก นายพล ซึ่งเป็นเจ้าของบ่อกุ้งที่ตูดน้ำเค็มลักษณะดังกล่าวนี้ได้ กล่าวว่า "น้ำเค็มที่ถูกปล่อยออกมาเป็นเวลาพักตกตะกอนโดยธรรมชาติของมันเองอยู่แล้ว พอตูดเอามาเลี้ยงก็ให้ผลดีเหมือนกัน"⁷ ประการที่สาม การตูดน้ำเค็มจากคลองหัวไทร ซึ่งอยู่ในตำบลนี้ด้วย โดยเฉพาะนักธุรกิจนากุ้งในพื้นที่หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 8 ซึ่งหมู่ที่ 3 ไม่อยู่ในพื้นที่วิจัย จึงไม่กล่าวรายละเอียด

สำหรับ การนำน้ำเค็มมาเลี้ยงกุ้งนั้น จะมีการปฏิบัติเหมือนกันทั้งชุมชน กล่าวคือ การตูดจากทะเลแล้ว เข้าสู่บ่อเลี้ยงกุ้งโดยไม่ได้ผ่านการพักน้ำ หรือเก็บน้ำเค็มไว้ในบ่อพัก เมื่อตูดเสร็จก็จะปล่อยสู่บ่อทันที โดยไม่ต้องใช้น้ำจืดมาผสม⁸ และไม่เคยมินักธุรกิจนากุ้งรายใดใช้น้ำจืดมาผสมให้ระดับความเค็มอยู่ในสัดส่วนที่เหมาะสมที่กุ้งจะเจริญเติบโต ฉะนั้นน้ำเค็มแถวๆ ชุมชนนี้จะมีค่า ประมาณ 30 PPM. ในช่วงธรรมดาและประมาณ 35 PPM. ในช่วงฤดูแล้งเสมอ⁹ ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักวิชาการที่กุ้งจะเจริญเติบโตเต็มที่ใน "น้ำกร่อย" ที่มีความเค็มในระดับประมาณ 10-20 PPM. แต่ก็ใช่วิธีการที่ใช้กันทุกรายในชุมชนนี้ซึ่งอาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มีการขาดทุนเนื่องจากกุ้งตายและ ได้ผลผลิตที่ไม่เต็มที่หรือมีคุณภาพต่ำก็ได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁶จากการสัมภาษณ์นายพล เมื่อ 29 มิถุนายน 2535

⁷จากการสัมภาษณ์นายพล เฟื่องอ้าง

⁸จากการสัมภาษณ์นายโตะ เมื่อ 6 กรกฎาคม 2535 และเจ้าหน้าที่เกษตรตำบลเกาะสวรรค์ อ่างแล้ว

⁹จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เกษตรตำบลเกาะสวรรค์ อ่างแล้ว

2.2.4 การสร้างบ่อน้ำเสีย หรือคูน้ำเสีย และท่อระบายน้ำเสีย

ในระยะแรกๆ ของการสร้างบ่อตั้งแต่กลางปี 2532 ที่เริ่มมีบ่อกึ่งเพิ่มมากขึ้น นักธุรกิจนากุ้งจะมีการจัดพื้นที่สำหรับทำ "บ่อน้ำเสีย" หรือ "คูน้ำเสีย" โดยที่มักจะมีการสร้างเฉพาะบ่อกึ่งที่มี "การรวมกลุ่ม" ให้เป็น "บ่อน้ำเสียรวม" แต่ที่มีขนาดเล็กเทียบกันไม่ได้กับขนาดบ่อกึ่ง ไม่กว้างนัก หรือการจัดสร้างก็มักไม่ค่อยจะพิถีพิถันการขุดเป็นคันดินเหมือนกับบ่อสำหรับเลี้ยงกุ้ง ถัดจากบ่อน้ำเสียก็จะมีท่อระบายน้ำ พี.วี.ซี ต่อกลับไปยังริมหาดเพื่อจะระบายน้ำเสียออกทิ้งทะเล อย่างไรก็ตามลักษณะดังกล่าวนี้สามารถมองเห็นได้ชัดเจนว่าไม่เพียงพอต่อการรองรับปริมาณน้ำเสียทั้งหมดที่ลัดเปลี่ยนน้ำจากบ่อตลอดเวลาและช่วงที่เปิดบ่อปล่อยน้ำทิ้งเพื่อจับกุ้งขาย ทำให้หน้าเสียด้านไปยังพื้นที่แหล่งน้ำสาธารณะและพื้นที่นาข้าวในที่สุด จนเกษตรกรนาข้าวได้กล่าวว่า การสร้างบ่อน้ำเสียและการสร้างท่อระบายน้ำเสีย เป็นเพียงเพื่อใช้อ้างไม่ให้ถูกปรับหรือถูกจับกุม หรือถูกฟ้องร้องเท่านั้น¹⁰ หรือมีการกล่าวถึงการสร้างบ่อน้ำเสียในหนังสือร้องทุกข์ของเกษตรกรนาข้าวว่า "...ถึงจะมีคูระบายน้ำเสีย มีประตูน้ำลงสู่ทะเล แต่ใช้การอะไรไม่ได้เลย เจ้าของบ่อทำขึ้นเพื่อหลอกตาเจ้าหน้าที่เท่านั้น..."¹¹ ที่แสดงให้เห็นเจตนาของการสร้างเพื่อเป็นหลักฐานหาความชอบธรรมมากกว่าเป็นการสร้างด้วยเจตนาที่จะใช้ประโยชน์ในการใช้สอยอย่างแท้จริง สำหรับนักธุรกิจที่ได้ทำนากุ้งโดยไม่รวมกลุ่มก็มีการสร้างบ้างแต่เพียงส่วนน้อย โดยส่วนใหญ่แล้วจะไม่มีการสร้าง นางห่วง กล่าวว่า "ทำแต่บ่อกึ่งไม่ทำบ่อน้ำเสีย"¹² ยิ่งช่วงหลัง ๆ ที่มีน้ำเค็มไหลเข้าไปพื้นที่ต่าง ๆ ในชุมชนแล้ว นักธุรกิจนากุ้งจะอ้างเอาปรากฏการณ์นี้ไม่มีการสร้างบ่อน้ำเสียเลย

¹⁰จากการสัมภาษณ์นายมะ เมื่อ 14 กรกฎาคม 2535.

¹¹จากสำเนาหนังสือร้องทุกข์ของนายอ้าง ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2533).

¹²จากการสัมภาษณ์นางห่วง เมื่อ 20 กรกฎาคม 2535.

อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตคือ ประการแรก จากการสังเกตพบว่าปัจจุบัน บ่อหรือคูน้ำเสีย ถูกเปลี่ยนสภาพไปรองรับซีเมนต์ที่ถูกดูดขึ้นมาทั้งหลังจากเปิดน้ำเค็มทั้งจับกุ้งชายแล้ว จึงไม่อยู่ในสภาพที่รองรับน้ำเสียได้เลย เพราะซีเมนต์ถูกดูดมากองสูงเสมอคันบ่อกุ้ง ประการที่สอง ในการสัมภาษณ์พูดคุยกับเกษตรกรนาข้าวและนักธุรกิจนากุ้ง ว่าผลที่มีการสร้างบ่อกุ้งโดยใช้ที่ดินนาข้าวแปลงขนาดเล็ก ประกอบกับการมีทุนสำหรับดำเนินการจำนวนน้อย การที่ไม่มีความรู้ทางวิชาการและขาดประสบการณ์การเพาะเลี้ยง จึงทำให้กระบวนการออกแบบวางแผนหรือการจัดสร้างบ่อไปตามความคิดของเจ้าของเสียส่วนใหญ่ นั่นคือ การให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ลงทุนน้อยที่สุดและที่สำคัญคือไม่ได้สนใจกับผลกระทบใดๆ ที่ไม่ได้คาดหวังไว้ซึ่งจะติดตามมา ทำให้การจัดการพื้นที่ดินมีการคิดเฉพาะส่วนที่จะนำมาทำบ่อกุ้งเท่านั้น นักธุรกิจนากุ้ง ไม่ได้เมื่อไว้สำหรับนำที่ดินไปทำ "บ่อน้ำเสีย" หรือ "คูน้ำเสีย"

2.2.5 การเปิดบ่อจับกุ้ง

เนื่องจากลักษณะการขุดบ่อกุ้งทั้งหมดในชุมชนนี้ มีความลึกกว่าระดับพื้นดินปกติหรือก้นบ่อมีระดับความลึกกว่าพื้นดินปกติ จึงมีผลต่อการเปิดบ่อจับกุ้งชายที่ต้องเปิดน้ำในบ่อออกทิ้ง เพื่อให้หน้าเค็มแห้งสนิทซึ่งสะดวกต่อการจับกุ้งและสะดวกต่อการดูดซีเมนต์ เพื่อทำความสะอาดบ่อหลังจากจับกุ้งชายเรียบร้อยแล้ว ลักษณะการจับกุ้งดังกล่าวนี้เรียกว่า "การจับกุ้งโดยการเปิดประตูน้ำ" หรือ การเปิดจับกุ้งที่ประตูน้ำ¹³ ที่ต้องใช้วอนเป็นอุปกรณ์ในการจับกุ้ง การจับกุ้งแบบนี้จึงมีปรากฏการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนตามมา 2 ประการที่สำคัญด้วยกัน คือ ประการแรก เกิดผลกระทบจากตื้นที่นาข้าว พื้นที่ต่าง ๆ ที่น้ำเค็มเข้าไปสู่พื้นที่เหล่านั้นให้มีสภาพความเค็มเสียหาย เพราะว่า น้ำเค็มออกมาจากการเปิดบ่อนี้มีปริมาณมาก ประกอบกับไม่มีแหล่งรองรับอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพมีศักยภาพในการเก็บน้ำเค็ม จึงทำให้น้ำเค็มทะลักหรือบ่าไปสู่ที่ต่างๆ ให้เป็นปัญหาและสร้างความเสียหายแก่ชุมชนอย่างรุนแรง ประการที่สอง กรรมวิธีการจับกุ้งแต่ละครั้งต้องใช้ "แรงงาน" จำนวนหลายคนและต้องมี "เครื่องมือ"

¹³ฝ่ายวิชาการ บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหารสัตว์ จำกัด ได้สำรวจแล้วจำแนกวิธีการจับกุ้งที่กระทำกันอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันว่ามี 3 วิธี คือ 1) การจับกุ้งด้วยวอนไฟฟ้า 2) การใช้วอนทับตลิ่ง 3) การเปิดจับกุ้งที่ประตูน้ำ.

เป็นต้นว่า อวน และเครื่องตุ้มน้ำ จึงจำเป็นต้องมี "การจ้างงาน" จากเกษตรกรในชุมชนนี้ โดยที่ในสถานการณ์ปัจจุบันการเปิดบ่อจับกุ้ง จึงเป็นแหล่งจ้างงานหลักรองรับเกษตรกรที่ไม่มีงานจึงทำให้มีรายได้พอที่จะดำรงชีวิตในแต่ละวัน หรือเป็นไปตามอัธยาศัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

เพื่อการวิจัยเรื่อง

"ความขัดแย้งทางสังคมในบริบทการพัฒนาเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น : กรณีศึกษาหมู่บ้านแห่งหนึ่ง
ในอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช"

โดย

นายณรงค์ บุญส่วยขวัญ

นิสิตปริญญาโทภาคสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ สุรัชย์ หวันแก้ว

รองคณบดีฝ่ายวิจัย และผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิธีดำเนินการ

1. หลังจากกำหนดตัวบุคคลไว้ทำการสัมภาษณ์อย่างเจาะลึกแล้ว
2. กำหนดวันสัมภาษณ์ สถานที่ไว้ล่วงหน้า และยืนยันกำหนดการ
3. เตรียมการสัมภาษณ์ สถานที่ เครื่องมือ เช่น เทปอัด
4. ป้อนประเด็นคำถาม เชื่อมคำถามให้ต่อเนื่อง พร้อมทั้งจดทุกประเด็นอย่างละเอียด และคำพูดที่น่าสนใจบาง

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....

บ้านเลขที่.....หมู่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

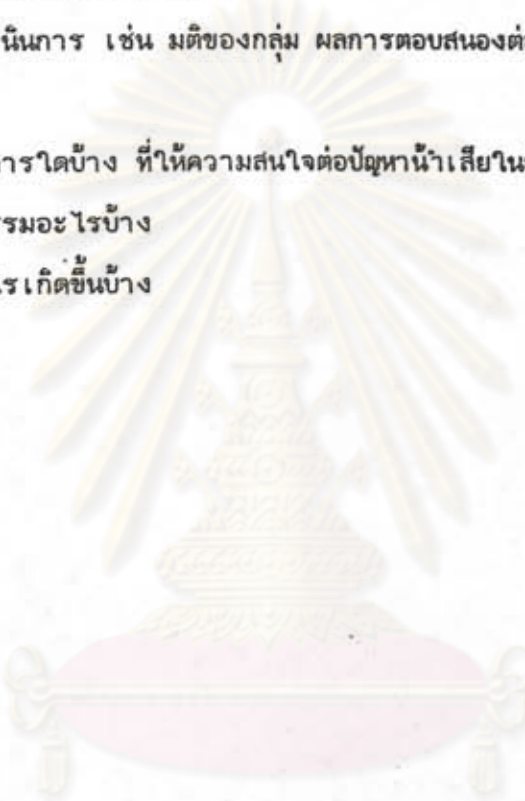
สัมภาษณ์วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สถานที่.....

ผู้สัมภาษณ์.....

1. สภาพความเป็นอยู่ของท่านและคนในชุมชนนี้ ก่อนมีนาุ้ง
2. ในอดีต คนในท้องถิ่นนี้ใช้ประโยชน์อะไรบ้างจากแหล่งน้ำธรรมชาติ
 - ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร
 - มีปัญหาในการใช้ประโยชน์อะไรบ้าง
 - ความเห็นเกี่ยวกับการที่นาุ้งเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้น้ำจืด มีผลอย่างไรบ้าง
3. ประวัตินาุ้งของท้องถิ่น
 - แรกเริ่มมีเข้ามาในหมู่บ้านเมื่อไหร่ ใครนำเข้ามา
 - วิธีการทำ
 - ได้รับการส่งเสริมและการต่อต้านหรือไม่ อย่างไรทั้งจากชาวบ้านและบุคคลหรือหน่วยงาน ภายในและภายนอกหมู่บ้าน
4. สถานภาพเจ้าของนาุ้งในอดีต ปัจจุบันเป็นอย่างไรบ้าง
 - เกี่ยวกับภูมิสำเนา
 - อาชีพเดิม
 - ทน
5. ราคาที่ดินสูงขึ้นมากหรือไม่ มีการซื้อขายกันมากหรือไม่
6. กระบวนการทำนาุ้ง
 - ที่ดินทำนาุ้ง บ่อกุ้ง คันนา บ่อน้ำทิ้ง
 - การปล่อยน้ำเสียของนาุ้งช่วงแรก ๆ ปล่อยที่ไหน และปัจจุบันปล่อยที่ไหน
 - การจับกุ้ง
 - อื่น ๆ เช่น การรวมกลุ่ม
7. คิดว่าการทำนาุ้งมีผลอย่างไรบ้าง กับตัวท่านเองและชุมชน
8. น้ำเสียจากนาุ้ง ลงสู่ลำน้ำในท้องถิ่นหรือลำน้ำของท่าน มีลักษณะอย่างไร
 - เช่น รัว ซึม ถูกปล่อยให้ลงมา หรืออื่น ๆ
 - การแสดงออกของชาวนาุ้งในช่วงแรก ๆ และปัจจุบันนี้
 - มีความรุนแรงในแต่ละพื้นที่แตกต่างกันอย่างไรหรือไม่
9. บทบาทของนักธุรกิจนาุ้ง ต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น
 - เกี่ยวกับเรื่องน้ำเสียจากลำน้ำ
 - เกี่ยวกับเรื่องน้ำเสียสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ
 - การนำน้ำจืดไปใช้ในนาุ้ง

10. วิธีการ รูปแบบ หรือลักษณะของการแก้ปัญหาหน้าเสียหรือน้ำเค็ม เป็นอย่างไร
- กระบวนการในการแก้ไข้ปัญหา เช่น ในระดับบุคคล หรือในระดับชุมชนที่เกี่ยวข้องกับปัญหา โดยถามถึงโครงสร้างกลุ่ม บทบาทของกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาหน้าเสียทั้งกลุ่มเฉพาะกิจ เพื่อแก้ปัญหาหน้าเสีย กลุ่มประเพณีหรือกลุ่มที่ทางการตั้งขึ้น
 - ลักษณะรูปแบบการแสดงออก
 - ผลการดำเนินการ เช่น มติของกลุ่ม ผลการตอบสนองต่อมติความพอใจต่อผลการตอบสนอง
11. หน่วยงานราชการใดบ้าง ที่ให้ความสนใจต่อปัญหาหน้าเสียในท้องถิ่น
- ปฏิบัติกิจกรรมอะไรบ้าง
 - มีผลอย่างไรเกิดขึ้นบ้าง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นายณรงค์ บุญส่วยขวัญ

เกิด 6 มิถุนายน 2503

ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 1-4 โรงเรียนวัดพระบาท , ประถมศึกษาปีที่ 5-7
โรงเรียนวัดแดง , มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนเชียรใหญ่ ,
ป.กศ. วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช , พ.ม. และระดับปริญญาตรี
คณะรัฐศาสตร์ (สาขาการปกครอง) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
เมื่อ พ.ศ. 2529 และเข้าศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาสังคมวิทยา
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ 2533-2536

การทำงาน 2522-2524 ครู 1 โรงเรียนบ้านเกาะหวด อำเภอเชียรใหญ่
2524-2525 ครู 1 โรงเรียนวัดทุ่งเพื่อ สปอ.เชียรใหญ่
2525-2525 ครู 1 โรงเรียนบ้านนาเคียน สปอ.เมืองนครฯ
2525-2535 ครู 1, ครู 2, อาจารย์ 1 ระดับ 4 โรงเรียนวัดน้ำรอบ
สปอ.เมืองนครฯ ตามลำดับ
2536-ปัจจุบัน ปฏิบัติงาน งานแผนและโครงการ ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ
สปจ. นครศรีธรรมราช

หน้าที่พิเศษ 2530-2533 ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนมหาธาตุสามัคคี สปอ.เมืองนครฯ
2531-2535 ได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรการผลิตสื่อการเรียนการสอน
และการจัดกิจกรรมห้องสมุดโรงเรียน ทั้งระดับอำเภอ
จังหวัด หลายครั้ง
2532-2535 ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนครูในคณะกรรมการการประถมศึกษา
ศึกษาอำเภอเมือง นครฯ